

Beleidsplan 2020-2023

In het kort

Het Boerderijenfonds is een landelijk stimuleringsfonds voor herbestemming, in combinatie met verduurzaming en restauratie, van agrarisch erfgoed. Het fonds richt zich op onderscheidende herbestemmingsprojecten van historisch waardevolle boerderijen, die bijdragen aan een toekomstbestendig platteland. Het Boerderijenfonds is een initiatief van de stichting Agrarisch Erfgoed Nederland, die hiervoor een samenwerking is aangegaan met het Nationaal Restauratiefonds.

Achtergrond

Sinds de Tweede Wereldoorlog is ruim de helft van alle boerderijen in Nederland verdwenen. De komende vijftien jaar zullen nog eens zo'n 20.000 boerderijen hun agrarische functie verliezen. Zonder zinvolle herbestemming dreigt voor historische, monumentale boerderijen de sloophamer.

Tegelijkertijd staat Nederland voor grote maatschappelijke opgaven die verregaande invloed hebben op het landelijk gebied. Energietransitie, klimaatadaptatie, veranderingen in de landbouw, natuurbehoud en regionale bevolkingskrimp zullen het platteland sterk veranderen. Herbestemming van historische boerderijen biedt kansen bij de veranderingen die op het platteland afkomen.

1. Missie en uitvoering

Het Boerderijenfonds stimuleert behoud en gebruik van agrarisch erfgoed ter bevordering van een toekomstbestendig platteland.

Het fonds verwezenlijkt deze missie door middel van:

1. Ondersteuning van eigenaren in de vorm van advies en een financiële bijdrage bij het realiseren van herbestemmingsprojecten van agrarisch erfgoed. De ondersteuning is bedoeld voor projecten die nadrukkelijk een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van het platteland en die van meerwaarde zijn voor de eigen leefomgeving.
2. Kennisontwikkeling en -verspreiding voornamelijk gericht op eigenaren, adviseurs en overheden. De in gerealiseerde projecten opgedane praktijkervaring wordt belicht tegen de achtergrond van de voor de plattelandsontwikkeling relevante thema's.

2. Doelgroep

Het fonds richt zich op particuliere eigenaren, die als initiatiefnemer en trekker optreden van herbestemmingsprojecten. Een particuliere eigenaar kan een aanvraag indienen als natuurlijk persoon, stichting, vereniging, vof of NSW landgoed.

Overheden kunnen geen aanvraag indienen. Uitgesloten zijn eveneens professionele organisaties tot wiens doelstellingen en reguliere werkzaamheden behoren: het beheren, behouden en exploiteren van gebouwd erfgoed.

3. Organisatie

Het Boerderijenfonds is een stichting zonder winstoogmerk volgens het bestuur-model en volgt daarbij de richtlijnen van de Governance Code Cultuur. Het bestuur vormt deels een personele unie met het

dagelijks bestuur van stichting Agrarisch Erfgoed Nederland (AEN). AEN is de ontvanger van de door de RCE (namens OCW) toegekende subsidie en besteedt de uitvoering uit aan Stichting Boerderijenfonds. Sinds november 2021 bestaat het bestuur uit vier leden (*zie bijlage 1*).

De werkwijze van het bestuur is vastgelegd in een bestuursreglement is opgesteld ter uitwerking van en in aanvulling op de statuten.

De uitvoering van het fonds vindt plaats door een klein bureau (0,6 fte) met twee medewerkers: Gitta op den Akker (directeur) en Miranda Maring (secretaris). Het bureau draagt zorg voor de uitvoering van de financiële regeling en die van de bijbehorende beoordelingsprocedure. Daarnaast ontplooit het bureau activiteiten in het kader van de kennisontwikkeling en-verspreiding en stuurt het de interne en externe communicatie aan. Het fonds heeft geen kantoor en werkt vooral digitaal. Beide medewerkers werken als zzp-er op uurbasis vanuit eigen werkruimte. De bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de directeur zijn vastgelegd in een directiestatuut.

Het fonds werkt in opdracht van AEN nauw samen met het Nationaal Restauratiefonds op het gebied van de financiële afhandeling van aanvragen en communicatie. De wijze van samenwerken is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst met bijbehorende uitvoeringsbepalingen. De aanvragen worden beoordeeld door een beoordelingscommissie waarin een breed scala aan expertises is vertegenwoordigd op het gebied van ruimtelijke ordening, landschap, erfgoed, financiën, verduurzaming en vastgoed- en gebiedsontwikkeling. De beoordelingscommissie is onafhankelijk in de uitvoering van haar taak. De werkwijze en procedure met betrekking tot de beoordeling van aanvragen door de beoordelingscommissie zijn vastgelegd in een reglement dat door de commissieleden is ondertekend.

Op de website zijn de statuten en het reglement van de beoordelingscommissie in te zien:

<https://boerderijenfonds.nl/organisatie>

4. Werkzaamheden

Verlenen financiële bijdragen

Eigenaren kunnen een aanvraag indienen voor een financiële bijdrage in een herbestemmingsproject dat voldoet aan de algemene richtlijnen (<https://boerderijfonds.nl/aanvragen/algemene-richtlijnen>). Voor ondersteuning komen in aanmerking projecten met een totale begroting van minimaal 200.000 euro. Subsidiabel is maximaal 25 %, tot een maximumbedrag van 250.000 euro.

Voorwaarde is dat projecten een voorbeeld zijn van een waardevolle herbestemming van agrarisch erfgoed. Een onafhankelijke commissie beoordeelt bij iedere aanvraagronde de aanvragen aan de hand van vijf criteria (<https://boerderijfonds.nl/aanvragen/beoordelingscriteria>):

1. Behoud en gebruik waardevol erfgoed
2. Meerwaarde voor de leefomgeving
3. Verduurzaming
4. Draagvlak en samenwerking
5. Haalbaarheid

Het bureau van het fonds coördineert de aanvraagronde, ondersteunt de beoordelingscommissie en verzorgt de administratieve vastlegging.

Informatie en advies

Boerderij-eigenaren, overheden en belanghebbende organisaties kunnen informatie inwinnen bij het Boerderijfonds over de werkwijze, over subsidiemogelijkheden, over herbestemmingsvraagstukken en over relevante netwerken. Waar mogelijk worden mensen op weg geholpen of doorverwezen naar andere organisaties. Informatievoorziening gebeurt telefonisch en via de website. Zodra dit mogelijk is, wordt een maandelijks spreekuur ingesteld voor aanvragers die concrete herbestemmingsplannen hebben.

Eigenaren kunnen bij hun aanvraag ook om extra advies vragen. Bij honorering van hun aanvraag kunnen externe deskundigen worden ingezet om eigenaren over specifieke onderwerpen te adviseren en verder op weg te helpen.

Kennisdeling en kennisverspreiding

Een tweede doel van het Boerderijfonds is kennisontwikkeling en -verspreiding. Daarbij richt het fonds zich in eerste instantie op boerderij-eigenaren, betrokken partijen (zoals architecten, bouwkundigen, plattelandscoaches, ervenconsulenten, rentmeesters) en overheden (met name gemeentes en provincies). De focus ligt op de praktische kennis die is opgedaan in de herbestemmingsprojecten van aanvragers, en op het wegwijs maken in regelingen, organisaties en de juiste contactpersonen. Hierin ligt de specifieke kennis van het Boerderijfonds die een meerwaarde oplevert naast de kennis die elders al voorhanden is.

Kennis wordt gedeeld via de website www.boerderijenfonds.nl, via educatieve filmpjes, via sociale media, via bijeenkomsten op locatie (in samenwerking met de regionale boerderijstichtingen en Agrarisch Erfgoed Nederland) en via het Platform Agrarisch Erfgoed bij de RCE.

De opgedane kennis wordt ook ingezet om te wijzen op de kansen die herbestemming van agrarisch erfgoed biedt in de context van maatschappelijke opgaves als klimaatadaptatie, energietransitie, transformatie van de landbouw, natuurbehoud en krimp. Om het belang van agrarisch erfgoed op de publieke agenda te krijgen wordt samen met Agrarisch Erfgoed Nederland het programma *Boerderij in beweging* uitgevoerd (2021-2023), samen met partners Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Nationaal Restauratiefonds. Boerderij in beweging is een reeks ontmoetingen verspreid in Nederland met als thema de inzet van agrarisch erfgoed bij de ontwikkeling en herinrichting van een leefbaar platteland.

5. Financieel beheer

Verwerving inkomsten

De start van het fonds is mogelijk gemaakt door een bijdrage van € 4.994.150,- euro door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor de periode 2020-juli 2023. Hiervan is €4.455.000,- bestemd als bijdrage in het uitvoeren van circa 25 tot 30 herbestemmingsprojecten. Het resterende bedrag € 539.150,- is bestemd voor de kosten van het Boerderijenfonds voor de te verrichten activiteiten.

Deze subsidie is toegekend aan stichting Agrarisch Erfgoed Nederland (AEN) ten behoeve van het Boerderijenfonds (beschikking Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed d.d. 6 december 2019 onder nummer 123211) voor de periode 28 juni 2019 – 1 juli 2023. Ter uitvoering stelt AEN jaarlijks aan de stichting Boerderijenfonds een uitvoeringsbudget ter beschikking.

De ambitie voor de langere termijn is om het fonds uit te bouwen naar een publiek-private samenwerking. Het fonds zal een lobby starten om middelen te verwerven uit de particuliere sector. Hiermee kan de continuïteit worden gewaarborgd. De lobby is een gezamenlijke inspanning van bestuur en bureau, waarbij een beroep wordt gedaan op de achterban van de regionale boerderijenstichtingen. De extra marketinginzet in de periode 2020-2023 is mede noodzakelijk om fondsen te bereiken en om donateurs te werven. Het fonds zal hiervoor de ANBI-status aanvragen.

Beheer en besteding van het vermogen van de instelling

De gelden die bestemd zijn voor een financiële bijdrage ten behoeve van gehonoreerde herbestemmingsprojecten worden beheerd via een rekening courant bij het Nationaal Restauratiefonds. Na beoordeling door de beoordelingscommissie en na besluitvorming door het bestuur van het Boerderijenfonds worden op verzoek van het Boerderijenfonds toegekende bijdragen door het NRF in drie termijnen (40 % bij aanvang, 40% halverwege en 20% na afronding) overgemaakt naar aanvragers. Gedurende de uitvoering van de gehonoreerde projecten monitort het bureau de besteding van de toegekende bijdragen. Aanvragers dienen na afronding van een project een inhoudelijk verslag met eindafrekening in bij het fonds. Op basis daarvan wordt de hoogte van de toegekende bijdrage door het Boerderijenfonds definitief vastgesteld.

Het budget voor de bureaunkosten van het fonds wordt beheerd door de directeur via een rekening courant van de stichting Boerderijenfonds. Het bestuur is verplicht jaarlijks binnen vijf maanden na afloop van het boekjaar de jaarrekening van de stichting te maken en binnen één maand na deze termijn vast te stellen. Het opstellen van de jaarrekening gebeurt door accountantskantoor Radgiver Accountancy. In overeenstemming met artikel 10 lid 5 van de statuten beoordelen één of meer leden van de door het bestuur in te stellen kascommissie de jaarcijfers van de stichting. Na controle van de jaarcijfers van de stichting adviseert de kascommissie het bestuur over het al dan niet verlenen van decharge voor het door het bestuur gevoerde bestuur.

Stichting Agrarisch Erfgoed Nederland dient na 1 juli 2023 verantwoording af te leggen aan het Ministerie OCW over de besteding van de voor het Boerderijenfonds toegekende bijdrage. Hiervoor wordt, conform de beschikking, een activiteitenverslag en een financieel verslag gemaakt, vergezeld door een accountantsverklaring.

Bijlagen

1. Samenstelling bestuur en samenstelling beoordelingscommissie
2. losse bijlage: Jaarrekening 2020
3. losse bijlage: Jaarverslag 2020

Bijlage 1

Samenstelling bestuur per 10-11-2021

A.A. Peters, voorzitter

A.E. van Arkel, secretaris penningmeester

J.J. de Jong, bestuurslid

L. Thijssen, bestuurslid

Bureau

G. op den Akker, directeur

M. Maring, secretaris

Samenstelling beoordelingscommissie

G. Bierema

P. Bouwman

P. Kuenzli

J. Vervoort

L. Zaaijer